Ви не чули про хлопчика Ледащика? А про дівчинку Ромашку, про Трутнів і Бджілок, про Осу-грабіжницю і Шершня-розбійника?

Тож сідайте і слухайте.

Розповідала мені Синичка, що був такий собі хлопчик Ледащик. Любив він довго у ліжку вилежуватись. Бувало, вже й сонце на обід повертає, вже й діти із школи ідуть, а Ледащик лежить та й лежить, ніяк від подушок не відірветься. Отак і поснідає в ліжку.

Потім зодягатись починає. Натягне одну шкарпетку і сидить, позіхає. "Ех,— думає,— коли б отаку машину мені мама купила, щоб сама зодягала!"

Пр ийде бабуся, руками сплесне:

— Ти ще сидиш!

Ледащик тільки носом засопе, за другу шкарпетку береться.

Отак зодягався Ледащик.

Потім умиється як-небудь, вийде надвір і знову дрімає. Людські діти бігають, бавляться, мамам і татам допомагають, а Ледащик знай собі десь на сонці куняє.

Отож відійшов він якось недалеко від хати, і тільки ліг на траву, коли хтось тоненьким голоском як закричить:

— Не штовхайся!

Ледащик аж підскочив. Оглянувся — нікого немає. "Гм,— думає,— то мені причулося".

Але тільки знову почав лягати, коли той же голосок тепер уже зовсім сердито до нього:

— Та не штовхайся, кажу!

— Ух! — вигукнув Ледащик. Зірвався на ноги, важко дихає, на Ромашку, що прямо перед ним росла, перелякано дивиться. Та й як же йому не злякатися, коли у Ромашки вже замість квіточки дівоча голівка! Личко біленьке, волоссячко золотисте, а очі зелені-зелені. Пригнула вона тоненькими ручками листочки — ось і суконка готова. Стоїть Ромашка, з боку на бік хитається, ротик маленький кривить. Врешті простягнула до Ледащика ручку свою та й просить:

— Допоможи вибратись! Бачиш: ноги у землі застряли.

— Мені й самому важко,— відповів їй Ледащик.— Я й сам ледве ходжу.

— То хоч руку подай!

Повагався, повагався Ледащик, а таки подав руку. Висмикнула Ромашка спершу одну ніжку в черевичку зеленому, а потім і другу.

— Ну,— каже,— спасибі тобі, Ледащику, за допомогу. От за це я покажу тобі щось дуже цікаве. Ходімо!

— А далеко?

— Ні, недалеко! — розсміялася Ромашка.— Он до того лісочка.

І пішли вони до лісочка. Ромашка попереду біжить, а позаду Ледащик, ледве ноги волочить. Тільки до першого деревця дісталися, Ледащик на спину упав і — ані руш!

— Мені й тут добре,— каже Ромашці.— Іди сама далі, коли маєш охоту, а я тут почекаю.

Тоді Ромашка зовсім розгнівалась. Хотіла була спершу його залишити, та потім роздумала. Побігла до квітів, назбирала повні пригорщі пилку золотистого та й обсипала ним Ледащика.

І не встиг Ледащик оглянутись, як став Бджілкою. Очі в нього виросли, на всі боки заблищали, на спині прозорі крильця затріпотіли, животик видовжився, а замість двох аж шестеро ніг появилося.

— Дз-з! Дз-з! Що ти зі мною зробила? Дз-з! Дз-з! — дзижчав перелякано Ледащик.

— Лети за мною' — гукнула Ромашка, що також Бджілкою стала.— Лети, а то тебе Шершень із'їсть!

Ще більше злякався Ледащик і кинувся вслід за Ромашкою. Піднялися вони високо-високо та й полетіли над лісом Дзижчить Ледащик, Ромашку гукає, щоб зупинилася, щосили крильцями махає: відстати боїться.

Летіли вони, летіли, аж ось і ліс кінчився. Оглянувся Ледащик, а навколо теж Бджілки летять. Ті, що назустріч, швидко, швидко, а назад — повільно і повні зобики нектару несуть. А до лапок жовтенькі кошички причеплені.

— Бережися! — крикнула раптом Ромашка.

Щось грізно загуло за ним, затріщало — Ледащик аж голову у плечі ввібрав. Метнувся він набік, оглянувся, аж то Шершень-розбійник. Страшний такий, волохатий, увесь жовтий. Щелепи гострі розсунув, наче обценьки, на Ледащика наміряється.

— Дз-з! Дз-з! Рятуйте! — заволав щосили Ледащик.

Залетів під яблуневий листочок, причаївся, дихнути

боїться. Там і знайшла його Ромашка.

— Дз-з! Дз-з! Відпусти мене додому! — заскиглив Ледащик.— Дз-з! Дз-з! Я дуже боюся!

Ледве вмовила його Ромашка далі летіти.

Так і долетіли вони до пасіки. Бачить Ледащик: стоять на височезних палях будинки квадратні, на сто поверхів кожен, тільки балконів та вікон немає. А з одного боку,

в самому низу, поріг широчезний і двері низькі та довгі: сто бджіл разом у них пройти можуть. А повітряними вулицями, що до тих дверей ведуть, без кінця Бджоли снують. Опустилися Ромашка й Ледащик наче з гірки, до дверей побігли.

Коли це назустріч їм сторожа:

— Куди ви?!

Грізно очима виблискують, вусами ворушать, зазубреними списами погрожують. Ледащик аж на задні лапки присів.

Бачить Ромашка, що непереливки, схопила Ледащика за лапку, назад потягла. Відлетіли вони від вулика, примостилися на яблуневій гілочці та й зажурилися.

Аж ось на сусідній гілочці Бджілка сіла. Крильця обтрушує, передніми лапками жовтенький пилок оббирає, до кошичка складає. Потім очі лапками прочистила, на двох наших мандрівників подивилася:

— Ви звідки такі?

Тут їй Ромашка й розповіла про все.

— Гай, гай,— аж головою похитала Бджілка.— Хто ж вас отак до вулика пустить! У нас сторожа сувора, усіх, хто з порожніми руками, геть одпроваджує!

— Що ж нам робити, тіточко? — засмутилася Ромашка.

Подумала Бджілка, почухала задньою лапкою потилицю, а потім і каже:

— От що я вам, голуб'ята, пораджу. Летіть ви на луки, назбирайте нектару й вертайте до вулика. Отоді вас і пропустить сторожа.

Нічого робити, треба летіти. Та як згадав Ледащик оту дорогу через ліс, відразу ж запхинькав:

— Дзи! Дзи! У мене крильця болять! У мене в ніжках ломить! Я вже літати не можу!

— От що,— сказала тоді Ромашка,— ти тут почекай мене, а я й на тебе нектару того назбираю.

Погодився Ледащик. Полетіла Ромашка.

Сидить він собі на гілочці, проти сонця куняє. І крильця у нього не болять, і в ніжках не ломить. Не зчувся, як і Ромашка повернулася.

Налила йому Ромашка повен зобик нектару, пилком поділилася.

— Летімо,— каже,— до вулика. Тепер нас пропустять.

Та поки летіли, Ледащик увесь той нектар проковтнув, а пилок на землю струсив, щоб легше було у повітрі триматися.

Сіли вони на порозі, вартові відразу Ромашку до вулика пропустили, а Ледащика затримали, ще й списами по потилиці надавали:

— Іди геть! Нам ледарі не потрібні!

— Де ж твій нектар? — питає Ромашка.

— Я його випив,— скиглить Ледащик.— Він дуже смачний.

— А пилок?

— Я його на землю струсив. Він дуже важкий.

— Ну, що мені з тобою робити! — аж лапки заломила Ромашка.— От узяла біду на свою голову... Ну, гаразд, спробую вартових умовити.

Підійшла вона до вартових, почала благати:

— Дядечки, впустіть мого братика! Я за нього й за себе нектару принесу.

Порадилися вартові поміж собою, вусами поворушили.

— Гаразд, нехай проходить. Тільки дивись: будеш ледарювати — відразу з вулика викинемо!

Зайшли вони до вулика. Зупинилися у залі величезній, якій кінця й краю не видно. Над головами балки звисають, а поміж ними суцільною стіною підіймаються високо вгору маленькі печери, з воску виліплені. Одні порожні, інші медом наповнені, а деякі білими дверцятами щільно причинені. Тільки-но хотів Ледащик запитати, що то за печери, коли це як загуде, як засвистить — ледве він на ногах утримався.

— Що це?

— Це Бджілки вулик провітрюють, щоб не було жарко.

Лише тепер помітив Ледащик Бджілок, що вишикувались в один ряд, неначе солдати. Голови опустили, крильцями щосили крутять, повітря по вулику гонять, аж шумить.

"Гм,— здивувався Ледащик,— і ото їм не набридне!"

Та не встиг він ступити ще кілька кроків, як його хтось за крильце вхопив. Оглянувся Ледащик, аж перед ним Бджілка стоїть. Брови сердито насупила, лапкою на підлогу показує.

— Ти чого,— кричить,— лапок не витер, коли до вулика йшов! Що, ми для того підлогу натираємо, щоб ти тут смітив?

Подивився Ледащик, а на чистій, блискучій підлозі так і видно сліди від його брудних лапок.

— Простіть його, тіточко, він більше не буде! — знову заступилась Ромашка.— То він удома звик, щоб за ним скрізь прибирали.

— Ну, добре, йди та пильнуй, щоб більше не смітив,— подобрішала Бджілка.

Далі вже Ледащик навшпиньки йшов.

— От бачиш, як тут живуть,— пояснювала між тим Ромашка.— Кожен собі роботу має. Кожен трудитись повинен.

— І я? — злякався Ледащик. Бо він ніколи не любив щось робити. Бувало, мама попросить:

— Ледащику, принеси трохи води.

— Ой, ручки болять!

Або скаже бабуся:

— Ти б хоч хату замів після себе. Бач, як насмітив!

А Ледащик відразу:

— Ой, у ніжках крутить!

— І ти,— відповіла Ромашка.— Але ти не бійся, я попрошу, щоб тобі найлегшу роботу дали.

Хоч-не-хоч, а мусив Ледащик погодитись.

Перестріла Ромашка двох знайомих Бджілок, що з неї нектар збирали, коли вона ще квіточкою була, та й каже:

— Оце мій братик, він ще маленький, то дайте йому найлегшу роботу.

— Добре,— погодились Бджілки,— ми його поставимо комірки вичищати під мед. Це в нас наймолодші роблять.

— Дивися ж, Ледащику, добре працюй, а я за нектаром полечу,— говорила, прощаючись, Ромашка.

Ледащик тільки носом засопів. Провели його Бджілки до комірчини, залишили самого. "Еге,— оглянувся, навколо Ледащик,— тут роботи й роботи! Краще я спершу перепочину, бо все одно до вечора не впораюсь".

Ліг та й лежить. До самої ночі пролежав.

Прийшли дві Бджілки, побачили, що Ледащик нічого не зробив, розгнівались дуже. Хотіли вже були його з вулика вигнати, та Ромашка заступилася.

— Ну, що нам з отаким робити? — аж зажурилися Бджілки.—Та вже зважимо на твою просьбу, Ромашко, на іншій роботі його спробуємо. Поставимо наших немовлят годувати. От будеш брати в одних комірчинах мед, а в інших — пергу, змішуватимеш докупи та й діткам розноситимеш.

Не дуже сподобалося те Ледащику, а все ж мусив погодитись. Та як побачив мед, то відразу й подумав: "Навіщо його іншим носити, коли я й сам можу їсти!"

І допався до меду. їв, їв, аж упрів, доки не об'ївся так, що вже й поворухнутись не міг. Лежить Ледащик, за живіт усіма лапками вхопився, постогнує тихенько.

— Ну, що нам з таким ледацюгою робити! — вже зовсім розгнівались Бджілки.— Доведеться таки з вулика викинути.

Ухопили Ледащика під крильця і потягли вниз.

— Я більше не буду! — заволав щосили Ледащик.— Ой, рятуйте!

Та як не кричав, як не викручувався, не допомагало. Отак би, мабуть, Бджілки і викинули Ледащика, коли б вони раптом не випустили його з лапок. Гепнувся на спину Ледащик, лежить і поворухнутись боїться. Аж бачить: всі Бджілки, що навколо працювали, почали вишиковуватись одна до одної, одна до одної, доки не стали у два рівні ряди.

— Що це? — запитав пошепки Ледащик.

— Це матка іде, наша мама,— відповіли сердито Бджілки.— А ми їй дорогу даємо та вітаємо.

Пригадав Ледащик, як він з рідної мами воду варив, як не слухався її та не жалів,— соромно стало Ледащику. Він і почервонів би, коли б хлопчиком був, а так тільки вусиками поворушив.

"От,— думає,— як пощастить повернутись додому, завжди свою маму поважатиму та слухатиму".

Аж ось і бджолина мама перед ним.

— Ти чого на спині лежиш?

— Мене з вулика хочуть викинути! — заплакав Ледащик.

— За віщо?

— Він працювати не хоче! — загули навколо Бджоли.— Він мед дарма їсть!

— А-я-яй! — аж головою похитала матка.— І тобі не сором неробою бути!.. Ну, добре, дайте йому якусь іншу роботу, може, він таки одумається та справжньою Бджілкою стане.

Ледащик і подякувати не встиг, як матка уже дальше пішла.

— Уставай,— сказали тоді оті дві Бджілки,— та вибирай собі вже сам роботу. Можеш вулик підмітати, можеш комірчини будувати, а не хочеш — лети нектар на квітах збирати та до вулика носити.

Задумався Ледащик. Підлогу підмітати він і вдома не хотів. Комірки будувати — теж не легка справа. Але й нектар не легше збирати. Спробуй, політай туди та сюди! А тут іще й Шершень тебе підстереже...

— Бр-р-р! — аж здригнувся Ледащик, пригадавши, як ледве врятувався від Шершня.

— А легшої роботи немає?

Лише перезирнулися здивовано Бджілки. Відколи вони на світі жили, ще такої Бджоли ледачої не зустрічали.

— Ще можеш сторожем бути.

— Сторожем! Сторожем! — закричав зраділо Ледащик.—Там нічого робити не треба, тільки у дверях стояти!

Так і став Ледащик сторожем. Дали йому списа з зазубринами, поміж інших сторожів поставили.

— Пильнуй же,— сказали,— щоб жоден ворог до вулика не забрався.

А Ледащику що! Бачить, що сторожів і без нього багато, сперся на спис і куняє собі на сонці, гав ловить.

Коли чує:

— Тривога! Тривога!

Вся сторожа до дверей кинулася, списи грізно наставила. Виглянув Ледащик і аж присів від страху: прямо до вулика злющі Оси летять, виють від люті.

Налетіли вони на сторожу — і закипіла січа! Крила тріщать, списи об списи стукотять, зрубані голови додолу котяться. Уже не одна Бджілка мертва лежить. Та як не насідають Оси — не вдається їм до вулика пробратися. А Ледащика вже й слід прохолов. Списа кинув, вгору на стільники подерся, від страху нічого перед собою не бачать.

— Ой-йой! — кричить.— Рятуйся, хто може, бо Оси всіх поїдять, порубають!

Коли це хтось басом до нього:

— Ти чого кричиш?

Отямився трохи Ледащик, аж перед ним якась незвичайна Бджола. Товста-претовста, ледве по стільниках повзе.

— Ти Бджілка? — питає Ледащик.

— Пхі, Бджілка! — аж скривився новий знайомий.

— Я — Трутень!

І губу товсту закопилив.

— А що ти робиш?'

— Я нічого не роблю,— відповів пихато Трутень.

— Я тільки мед їм та дрімаю.

В Ледащика аж дух забило від заздрощів. "От би мені отак! — подумав він.— І навіщо ота вреднюща Ромашка мене Бджолою зробила? Піду, скажу, нехай або на Трутня переробляє, або додому відводить".

Довго повзав Ледащик, доки Ромашку знайшов. Вона якраз у комірці була, медок складала.

Вислухала Ромашка й погодилася.

— Добре,— каже,— зроблю тебе Трутнем. Тільки дивися, щоб потім не каявся!

— Не покаюсь. Роби скоріше.

Набрала Ромашка трохи пилку, обсипала ним Ледащика.

І став Ледащик Трутнем.

Повзає по стільниках, медом об'їдається, пергою закушує. Потовстішав, погладшав, аж вилискує весь, а розлінувався так, що й ходити зрештою розучився. Бджоли його штовхають, ледарем обзивають, а йому хоч би що! Навіть додому не проситься, бо тут і зодягатись та умиватися щоранку не треба.

Аж ось і осінь прийшла.

Повіяли холодні вітри, полили дощі, зів'яли всі квіти, Бджілки все частіше поверталися додому без меду. Прилетять, крильця змокрілі обтрушують, на Трутнів сердито поглядають.

— Доки ми оцих дармоїдів годувати будемо? Так вони всі наші запаси поїдять, нічим буде й перезимувати.

І почали всіх Трутнів ловити та з вулика викидати.

Викинули й Ледащика. Гепнувся він прямо в калюжу, ледве на сухе вибрався. Вода з нього біжить, вітер до кісточок пронизує, зуб на зуб не попадає.

Бачить Ледащик, що вже вечір надходить, ось-ось холодна ніч настане, і почав Ромашку гукати:

— Бджілко Ромашко, порятуй мене!

Прилетіла Ромашка.

— Чого ти кричиш?

— Я до вулика хочу! Я меду хочу!

— Ні,— сказала Ромашка,— до вулика тебе ніхто вже не пустить, і меду тобі не дадуть. Ти проледарював усе літо, так за що ж тебе медом годувати?

— Я більше не буду! — тремтить Ледащик.— Я не хочу Трутнем бути, зроби мене знову Бджілкою!

— Гаразд,— погодилася Ромашка,— зроблю тебе Бджілкою. Тільки вже не до вулика, а додому полетимо.

І полетіли вони додому.

Через садок, понад лісом, аж на оту галявину, де Ледащик уперше з Ромашкою зустрівся.

Тільки вони сіли на травичку, Ромашка й каже:

— Заплющ очі.

А потім:

— Тепер розплющ.

Розплющив Ледащик очі, коли він уже не Бджілка, а хлопчик. І навколо не осінь, а літо стоїть. Сонечко сяє, вітерець лагідно повіває, пташки весело щебечуть.

А де ж Ромашка?

Подивився на всі боки Ледащик, немає дівчинки. Тільки на тому місці, де Бджілка сиділа, Ромашка цвіте. Голівка біленька, листячко зелене і похитується тихенько. Наче до Ледащика киває.

І так жаль стало Ледащику розлучатися з Ромашкою, що побіг він додому, узяв заступ, викопав обережно квіточку і пересадив її у горщечок.

Тепер Ромашка у нього на віконці росте.

А хлопчика вже давно перестали Ледащиком звати.